

GREGOR KREK IN ZAČETKI SLAVISTIKE NA UNIVERZI V GRADCU

ALOIS KERNBAUER

Dejavnost in znanstveno delo Gregorja Kreka spadajo v obdobje institucionalizacije predmeta slovanske filologije v okviru skupne zamisli indoevropskega jezikoslovja na srednjeevropskih univerzah, med drugim na »Univerzo za južni in jugovzhodni del cesarstva«, tj. Univerzi Karla in Franca v Gradcu.

slovanska filologija, univerza Gradec, študentje

Gregor Krek's activity and scholarship belong to the era when Slavic philology was institutionalized as a field as part of general efforts in Indo-European linguistics at universities in Central Europe, including at the "university serving the south and southeast part of the empire" – that is, the University of Graz.

Slavic philology, university of Graz, students

Pred sto leti je umrl Gregor Krek (1840–1905), prvi redni profesor za slavistiko na Univerzi v Gradcu. Njegova biografija, njegova dejavnost – deloval je kot znanstvenik in učenjak – in njegovo znanstveno delo spadajo v obdobje institucionalizacije predmeta slovanske filologije v okviru skupne zamisli indoevropskega jezikoslovja na srednjeevropskih univerzah, predvsem na Dunaju [Jagoditsch 1950], pod posebnimi pogoji pa tudi na Univerzi Karla in Franca v Gradcu, ki je že od zgodnjih šestdesetih let 19. stoletja, kakor je zapisano v enem izmed ministrskih aktov tistega časa, veljala za *Univerzo za južni in jugovzhodni del cesarstva*.¹

Zgodovina slavistike na Univerzi v Gradcu je bila v strokovno-znanstveni luči velikokrat predstavljena. Z različnih vidikov jo je večkrat obravnaval Stanislav Hafner.² Zgodovinsko gledano je slavistika kot znanstveni predmet tako v Gradcu kot tudi nasploh zelo obširna in zato raziskana temeljiteje od katere koli druge discipline. Pri tem so sodelovali prvovrstni in izjemni strokovnjaki.

S stališča zgodovinarja lahko to zaokroženo sliko dopolnimo in spopolnimo z nekaterimi osvetlitvami in viri, ki doslej niso bili poznani in upoštevani.

Biografija Gregorja Kreka, ki velja za zelo raziskano, naj bi bila izhodišče za predstavitev značilnih razmer tedanjega časa, razmer na graški univerzi oziroma obdobja njegovega življenja v času habsburške monarhije nasploh. Hkrati pa naj bi opozorili na posebnosti Krekovega obdobja in tako predstavili njegovo življenje in delovanje še z drugih vidikov.

¹ S to odločitvijo so bila povezana dolga leta negotovosti glede prihodnosti Univerze Gradec, v katerih se je razmišljalo tudi o spremembi v pravno akademijo. Graška univerza je bila še zmeraj brez medicinske fakultete. Obstoječi medicinsko-kirurški študij je veljal po letu 1849 za študij v opuščanju.

² Poleg posamičnih študij je pregledno delo Hafner 1985.

Izhodišče takšne obravnave je na eni strani okolje, ki je odločilno vplivalo nanj, na drugi strani pa razni drugi viri.

UNIVERZA KARLA IN FRANCA IN NJENA USMERITEV PROTI JUGU

Univerza v Gradcu, najbolj jugovzhodna univerza na nemškem govornem področju, je v času, ko sem sam začel na njej poučevati, doživljala velik razcvet. ... Študentje, katerih število se je kmalu povzpelo na 2000, so prihajali v glavnem s Štajerske, Koroške, Kranjske, z obrežnega območja Trsta, Istre in Dalmacije. Večina je bila nemškega rodu, v ospredju pa so bili Korošci, ki so veljali za najbolj nadarjene. Sledili so jim Italijani, Slovenci, Srbi, Bosanci [Bosniaken], pozneje pa tudi Bolgari, ki so se večinoma odločali za študij farmacije in so se kljub manjši nadarjenosti za spremljanje znanstvene misli odlikovali s pridnostjo in vztrajnostjo. V času, ko sem v Gradcu in Berlinu deloval kot univerzitetni učitelj, sem spoznal, da so prebivalci nemškega rodu v alpskih državah po nadarjenosti in hitrem dojemanju enakovredni severnim Nemcem, da jih v povprečju celo prekašajo, so pa drugi mnogo boljši s stališča pridnosti in vztrajnosti. Tako sem s prvimi in drugimi dosegal razveseljive učiteljske uspehe. [Haberlandt 1933: 115–116]

To je opis univerzitetnega življenja na Univerzi v Gradcu spod peresa Krekovega kolega, priznanega botanika Gottlieba Haberlandta, ki je od leta 1884 deloval v Gradcu in leta 1910 sprejel povabilo iz Berlina.

Haberlandt je nakazal, kaj je bilo značilno za Univerzo v Gradcu v teku njenega 350-letnega obstoja: usmeritev na jug oz. jugovzhod, od koder je vse od ustanovitve univerze prihajalo precej študentov, kar je bila posebna značilnost Univerze v Gradcu kot najbolj jugovzhodne univerze nemškega govornega območja. Že nadvojvoda Karel II. je v ustanovni listini z dne 1. januarja 1585 opozoril na heterogenost notranjeavstrijske državne tvorbe z besedami *plures, easque ampliores diversam natio num, et linguarum provincias possidemus*.

Državno poslanstvo Univerze Karla in Franca se tudi v 19. stoletju ni spremenilo. Razmišljali so prek deželnih meja; tako tudi nadvojvoda Janez na začetku svojega delovanja v Gradcu ni premišljal zgolj o Štajerski, temveč veliko bolj o notranjeavstrijskih deželah v vsej njihovi kompleksnosti in raznoterosti iztekajočega se 16. stoletja, torej vse do Jadrana. Predstave nadvojvode Janeza so posredno vplivale tudi na univerzo in na življenje znanosti.

Potem ko je v začetku leta 1860 prišlo do dokončne odločitve, da se univerza v Gradcu preoblikuje po načelih nove univerzitetne strukture po Thunovih reformah, obnovljene znanstvene organizacije in novega razumevanja znanosti in da pri tem stroški niso pomembni, je prišlo do odločitve, da se izoblikuje univerza za južne in jugovzhodne dele cesarstva. Graška univerza je tudi posledaj ohranila povezovalno vlogo.

Vse od ustanovitve Alma mater Graecensis leta 1585 so v Gradec prihajali študentje iz Italije in iz južnoslovanskega območja; po ustanovitvi so nekaj časa prav slednji predstavljali

celotno število slušateljev, kajti domačini, pretežno protestanti, jezuitom niso želeli zaupati otrok. Tem zato ni ostalo nič drugega, kot da so privabili gimnazijske dijake in študente z univerz s pretežno katoliških območij.

V 19. stoletju je ostal delež študentov s slovanskim in italijanskim, torej nenemškim materinim jezikom, enako velik in je dlje časa presegal 40 odstotkov. Na prehodu iz 19. v 20. stoletje se je etnična sestava slušateljev na Univerzi v Gradcu zelo spremenila. Delež nemško govorečih se je od študijskega leta 1897/98 do študijskega leta 1903/04 zvišal s 60 na 70 %, medtem ko je v istem času delež italijanskih študentov padel s 15 na 9,5 %. Razloge za to je treba iskati v prizadevanjih, da bi v monarhiji ustanovili italijansko univerzo. Delež Srbov in Hrvatov je padel z 12 na 10 %, kar zaradi priznanja pravnih študij v Zagrebu niti ni tako presenetljivo. Težko pa je pojasniti padec števila slovenskih študentov z 8,5 % v študijskem letu 1889/90 na 6,7 % v študijskem letu 1903/04 [Skrapa 1904: 3–14].

SPREMENJENA SESTAVA SLUŠATELJEV NA UNIVERZI V GRADCU NA PRELOMU STOLETJA

Skupno število vseh študentov v Gradcu se je v sto letih – od predmarčne dobe do leta 1940 – povišalo s približno 1000 na 2000 in je tako, gledano v odstotkih, enako povprečnemu povišanju števila slušateljev. – Na graški univerzi se je izobraževala desetina, včasih osmina vseh študentov univerz v monarhiji, pri čemer je treba pomisliti tudi na posebni status Univerze na Dunaju, na kateri je v 70. letih 19. stoletja imela medicinska fakulteta več tujih študentov, kakor je imela vseh študentov skupaj druga največja medicinska fakulteta nemškega govornega območja v Berlinu.

V kratkem času med letoma 1897 in 1904 se je delež nemško govorečih študentov povišal s 60 na 70 %, medtem ko se je delež italijansko govorečih znižal s 15 na 9,5 %, srbsko in hrvaško govorečih z 12 na 10 % in slovensko govorečih z 8,5 na 6,7 %.

POUK SLOVENSKEGA JEZIKA PRED KREKOM

Po ukinitvi jezuitskega reda leta 1773 je preteklo le nekaj časa do postopnega ukinjanja latinščine kot jezika, v katerem so potekala predavanja – zaenkrat vsaj načeloma. Že leta 1780 je vlada začela razmišljati o tem, da bi na Univerzi v Gradcu uvedla pouk slovenskega jezika, vendar naj bi do uresničitve te namere preteklo še kar nekaj časa.

Preučevanje dežele v smislu razvoja in zbiranja znanja v iztekajočem se 18. stoletju in na začetku 19. stoletja – npr. prek treh kraljestev narave – je posledično zahtevalo tudi posredovanje teh jezikovnih znanj. Kakor pravi Leopold Gottlieb Biwald, se je takšno razmišljanje o jezikovnem pouku porajalo vedno znova. Ob koncu 18. stoletja se je zelo dejavno odzval

tudi Karl Kindermann: uresničitvi tega projekta je bil naklonjen in se je začel ukvarjati tudi z vprašanjem dvojezičnosti v deželi, ki jo je bilo treba še posebej upoštevati.

Na graškem liceju se je uporaba slovenščine prvič pojavila v precej drugačnem kontekstu. Habsburška monarhija je imela – tega ni imela nobena druga približno tako velika država v Evropi – okoli leta 1800 skrbno organizirano in zelo moderno zdravstvo. To je pomenilo, da je od leta 1804 graška univerza nudila tudi babiški tečaj v slovenskem jeziku.

Pol stoletja pozneje je na zahteve Slovencev odgovorilo tudi ministrstvo in vpeljalo paralelna predavanja o avstrijskem civilnem in kazenskem pravu v slovenskem jeziku: Jožef Krajnc je bil imenovan za izrednega profesorja civilnega prava, njegova predavanja pa so potekala v slovenskem jeziku, Janez Kopač je bil odgovoren za kazenski zakon in kazenski postopek, Mihael Skedl pa je bil imenovan za izrednega profesorja finančnih ved. Skromen odziv na predavanja v slovenskem jeziku je bil presenetljiv; leta 1854 so bila zaradi premajhnega števila slušateljev popolnoma ukinjena [Krones 1886: 549].

Sam jezikovni pouk je bil uveden že na začetku 19. stoletja. V času francoskih vojn se je pojavil pravi »avstrijski patriot« – »avstrijski« v smislu cesarja Franca – Janez Primic iz Zaloga pri Kranju, ki se je kot študent pravnih znanosti leta 1808 prostovoljno javil v vojaško službo in se zavzemal za prevajanje poveljevanja v slovenščino. V slovenščino je prevajal tudi domoljubne pesmi. Od leta 1810 se je v Gradcu skupaj s krogom prijateljev ukvarjal s študijami slovenske slovnice.

Iz te osebne zavzetosti se je kmalu razvil javni pouk. 4. februarja 1811 je dvorna pisarna na Dunaju dala pobudo za začetek pouka »vendskega« jezika, ne da bi pri tem želela uvesti prisilni študij. Mnenja in opažanja so bila vsekakor pozitivna, zato je bil Janez Primic z začetkom poletnega semestra 1812 imenovan za učitelja »vendskega oz. slovenskega« jezika.

Leta 1813 je v Gradcu izšla njegova nemško-slovenska čitanka, leta 1814 pa je izšel njegov slovensko-nemški abecednik za otroke, v katerem slovenskih črk ni le objavil, temveč se je ukvarjal tudi z njihovo izgovorjavo. Bil je prvi, ki se je ukvarjal z razvojem slovenščine v deželnem okviru. Od jeseni leta 1813 iz zdravstvenih razlogov ni mogel več poučevati, leta 1818 pa je v 28. letu umrl.

Šele leta 1822 se je znova pojavila želja po zapolnitvi tega učiteljskega mesta. Štajerski deželni stanovi so ponudili donacijo 250 goldinarjev in leta 1824 je bil izmed 14 kandidatov za predavatelja izbran pravnik in pravniški pripravnik Koloman Kvas. Rojen je bil leta 1790 v Rožičkem Vrhu v sodnem okraju Gornja Radgona. Publikacije, ki naj bi jih napisal, ne obstajajo, vendar je J. Šmigoc potrdil, da mu je Kvas pri pripravi njegove »teoretično-praktične vendske slovnice« velikokrat priskočil na pomoč.

Sredi 19. stoletja je pouk slovenskega jezika še zmeraj vodil Kvas, ki je redno posredoval tudi sezname slušateljev, s čimer je lahko uveljavljal remuneracijo. Sestava slušateljev se v desetletjih ni veliko spremenila. V zimskem semestru 1859/60 je njegova predavanja obiskovalo sedem študentov, od katerih je imel najmlajši 20, najstarejši pa 50 let.³ Vsi razen

³ Univerzitetni arhiv Gradec, filozofska fakulteta, številka 937 ex 1859/60. – V nadaljevanju navedeno v skrajšani obliki: UAG Phil. Fak. Z1.

enega so bili rojeni v deželi Štajerski; štirje so študirali pravo, eden je bil po poklicu učitelj, eden uslužbenec, eden pa v takratnem pomenu besede zasebnik. Večina si je z znanjem jezika po končanem študiju prava obetala boljše poklicne možnosti, zlasti če bi se odločili za delo v državni službi.

Število Kvasovih slušateljev je v naslednjih letih ostalo približno enako – z eno izjemo so bili to večinoma študenti prava v starosti med 18. in 21. letom.⁴ Skupno število slušateljev se je gibalo okoli 1000 in Kvasov študentski krog je bil v številčnem pogledu zavidljivo visok.

Kvas je imel v tem času v Gradcu očitno nekakšno izključno pravico do zastopanja slovenskega pouka. Deloval je tudi zunaj univerze, in sicer kot izvedenec pri imenovanju strokovnjakov za slovenski jezik. Podobno je bilo tudi leta 1848 pri imenovanju učitelja za slovenski jezik na gimnaziji v Gorici, ko je bil vključen tudi v stečajni postopek.⁵ Nekaj let pozneje se je Kvas spopadal z očitkom, da je njegov pouk »didaktično in metodično pomanjkljiv«,⁶ razmišljali so celo, da bi ga odstranili z učiteljskega mesta na gimnaziji v Gradcu. 29. julija 1851 je rektorat odredil preiskavo o Kvasovi metodi poučevanja in hkrati zahteval poročilo, ki naj bi bilo do konca julija predloženo akademskemu senatu.⁷ Kdo je sprožil ta postopek in kaj je bilo v ozadju tega dogajanja, ni bilo mogoče ugotoviti. Rezultati preiskave o Kvasovi metodi poučevanja, ki jo je zahtevala univerza, niso ohranjeni, preiskava s strani dekanata pa naj ne bi bila tako neugodna, saj je Kvas lahko ostal na svojem delovnem mestu.

Desetletje pozneje se Kvas, ki je tedaj že dopolnil sedemdeset let, spet pojavi v listinah. 18. januarja 1861 si je zlomil nogo in je moral predavanja prekiniti, vendar je že februarja znova opravljal svoje delo. 22. februarja 1861 je rednemu slušatelju Gregorju Kreku izdal spričevalo za marljivost⁸ in ga predlagal za dodelitev štipendije. Kmalu se je Krek resnično potegoval za t. i. steinberško štipendijo v višini 200 goldinarjev,⁹ ki mu je bila v naslednjih študijskih letih dodeljena in mu tako kot študentu omogočala primerno preživetje.¹⁰ Krek je bil oproščen plačevanja šolnine, kar je nedvomno zanesljiv dokaz o omejenosti njegovih finančnih zmožnosti.¹¹ V primerjavi s tem je navedena Kvasova plača, ki je v šestdesetih letih za lektorsko delovanje s strani dežele Štajerske znašala 420 goldinarjev; to sicer ni bilo veliko, vendar je v sili zadoščalo vsaj za preživljanje.

S Kvasovo smrtjo leta 1867 se je sklenilo določeno obdobje: poučeval je več kot 40 let. V letu njegove smrti se je njegov najbolj nadarjeni študent Gregor Krek uveljavil kot privatni docent. Začelo se je obdobje novega pristopa do slovanskih jezikov in slavistika krenila na pot znanosti.

⁴ UAG Phil. Fak Z1 242 ex 1861/62

⁵ UAG Phil. Fak. Z1 80 ex 1848.

⁶ UAG Phil. Fak. Z1 540 ex 1850/51.

⁷ UAG Phil. Fak. zapisniška knjiga Z1 540 ex 1850/51

⁸ UAG Phil. Fak. zapisniška knjiga Z1 337 ex 1860/62.

⁹ UAG Phil. Fak. zapisniška knjiga Z1 338, Z1 500 ex 1860/61.

¹⁰ UAG Phil. Fak. Z1 262 ex 1862/63.

¹¹ UAG Phil. Fak. zapisniška knjiga Z1 451, Z1 474 ex 1860/61

»TIPIČNOST« KREKOVEGA IZVIRA

Gregor Krek je bil doma iz Četene Ravni na Kranjskem, kjer se je rodil leta 1840. Njegov socialni izvor je podoben tistemu številnih velikih osebnosti tedanjega časa, ki jih graška alma mater s ponosom šteje med svoje absolvente. Vse te osebnosti odlikujejo nadarjenost, prizadevnost in vztrajnost. V zgodovini graške univerze so navedena tri imena, ki so se povzpela na družbeni lestvici; najuspešnejši med njimi je bil Fran pl. Miklošič. Tudi on je bil kmečki sin, doma iz Radomerščaka pri Ljutomeru v tedanji deželi Štajerski. S podporo strica, podeželskega župnika, je v Varaždinu in Mariboru obiskoval gimnazijo, pozneje pa je v Gradcu in na Dunaju študiral filozofijo in pravo. V Gradcu je bil leta 1838 imenovan za doktorja filologije, tri leta pozneje pa so ga na Dunaju promovirali v doktorja prava. V študijskem letu 1837/38 je bil namestnik na katedri za filozofijo na graški univerzi, spodletel mu je poskus, da bi se uveljavil na univerzi v Innsbrucku, opravil pa je prakso v dunajski odvetniški pisarni. Njegovo jezikovno nadarjenost je opazil sam Jernej Kopitar in mu leta 1844 priskrbel delovno mesto v dvorni knjižnici. Veljala je namreč za hram, iz katerega je izšlo veliko pomembnih znanstvenikov.

Poleg njega je omenjen Franc pl. Močnik (1814–1892). Doma je bil v Cerknem (v tedanjem »avstrijskem Primorju«) in je bil prav tako kmečki sin. Najprej se je šolal na gimnaziji oz. na liceju v Ljubljani, potem v semenišču v Gorici, od leta 1846 je deset let na normalki v Gorici služboval kot učitelj ter hkrati študiral matematiko na graški univerzi. Leta 1840 je bil promoviran v doktorja filozofije. Med letoma 1846 in 1849 je kot profesor elementarne matematike in trgovinskega računstva deloval na tehnični akademiji v Lembergu, od tam pa je šel za profesorja matematike na univerzo v Olomoucu. Leta 1851 je prevzel funkcijo šolskega svetnika in osnovnošolskega inšpektorja v Ljubljani, pozneje je bil v Gradcu kot osnovnošolski inšpektor in inšpektor na realki odgovoren za deželi Štajersko in Koroško, leta 1869 pa je napredoval na mesto deželnega šolskega inšpektorja za Štajersko.

Močnik si je v znanstvenih krogih ustvaril ime z obravnavo »Theorie der numerischen Gleichungen...« (»Teorija številčnih enačb...«) iz leta 1839, leta 1844 je študijski dvorni komisiji predlagal spremembe učnih metod in učbenikov, napisal pa je tudi številne učbenike za poučevanje matematike, ki so dosegli velik uspeh: po neki statistiki iz leta 1912 je znašal delež njegovih učbenikov na šolah Cislajtanije 70 %, medtem ko je knjiga *Lehrbuch der allgemeinen Arithmetik* Johannes Frischaufa, graškega profesorja za matematiko, izdana leta 1868, v prvi izdaji dosegla le 10 %.

Ta uspeh je mogoče razložiti z dejstvom, da so bili to prvi učbeniki v javnih šolskih institucijah, ki so sicer sledili strogim znanstvenim načelom, vendar je bila predstavitev snovi jasna, metode preproste in razumljive ter praktično uporabne. Močnik je svoje metode poučevanja nenehno prilagajal. Tako je na prvi in drugi stopnji izobraževalnega sistema monarhije odločilno vplival na izboljšanje pouka matematike.

V tem kontekstu je zelo pomembno predvsem to, da je Močnik kot šolski inšpektor precej izboljšal osnovnošolsko izobraževanje na Kranjskem, izdelal je nov učni načrt za me-

ščanske šole in poskrbel, da so imeli slovenski otroci v osnovni šoli tedensko osemurni pouk v materinščini. Skupaj z A. Praprotnikom je v osnovne šole uvedel slovenske učbenike in s tem postavil temelje dvojezičnosti v šolah na Kranjskem. Z eno besedo: nikogar ni bilo, ki bi v monarhiji v drugi polovici 19. stoletja bolj vplival na didaktiko pouka matematike kakor Močnik. Močnik je na kraju samem, tj. v deželi Kranjski, začel uvajati dvojezičnost v osnovnošolskem izobraževanju in s tem pomagal zlasti nižjim družbenim plastem. – Leta 1871 je bil v zahvalo povzdignjen v plemiški stan.

Tudi pozneje je mogoče zaslediti vrsto slovenskih intelektualcev in znanstvenikov kmečkega rodu. Med njimi velja omeniti Ignacija Klemenčiča, fizika, pomembnega zaradi raziskav na področju elektrike. Bil je učenec in sodelavec Ludwiga Boltzmann in velik prijatelj slavnega švedskega fizikalnega kemika Svanteja Arrheniusa, ki je odločilno vplival na oblikovanje Nobelovega sklada [Kernbauer 1988].

GREGOR KREK IN INSTITUCIONALIZACIJA SLAVISTIKE V GRADCU

Življenjska pot Gregorja Kreka torej ni bila izjemna. Leta 1867, v času njegove habilitacije, je bil učitelj z nazivom »profesor« na stanovski višji realki v Gradcu, kjer je že oktobra leta 1863 začel kot suplent in se po opravljenem strokovnem izpitu 14. junija 1866 redno zaposlil.

Leta 1860 je začel študirati na graški univerzi, 25. julija 1864 pa je doktoriral po ne ravno briljantnih, vendar vseeno zadovoljivo opravljenih rigorozih.¹² Habilitacija sama takrat ni bila dogodek, deležen velike pozornosti, ustrezala je normi oblikovanja srednjeevropskih univerz. Skoraj natančno dve leti pozneje, potem ko je bil 8. novembra 1864 Kreku kot študentu izdan absolutorij,¹³ torej 15. novembra 1866, je Krek vložil pisno prošnjo za habilitacijo za slavistično filologijo in literaturo pri dekanatu Filozofske fakultete Univerze v Gradcu.¹⁴ Vmes pa je prišlo še najbrž odločilno študijsko bivanje na Univerzi na Dunaju pri Franu Miklošiču.

Leta 1866 je dobil Krek na višji realki v Gradcu stalno zaposlitev. Znotraj programa te ustanove je izdal nekaj razprav. Srednješolski profesorji so se takrat imeli za znanstvenike in so uporabljali letna poročila tudi kot možnost za objave. Razpravo »O nominalni sklanjatvi pridevnika v staro- in novoslovanščini« je predložil kot habilitacijsko delo; po zunanem Miklošičevem mnenju – na sami univerzi ni bilo nobenega slavista – je bila razprava označena za *odlično delo*. Pobudo za to predstavitev je najbrž dal Miklošič sam.

Med člani graške komisije je bil najpomembnejši starofilolog Karl Schenkl. V komisiji sta bila še starofilolog Max von Karajan in germanist Karl Tomaschek. Schenkl je pospešil

¹² Po takrat veljavnem študijskem načrtu niso zahtevali disertacije. Ta rezultat niti ni presenetljiv, saj se je takrat ukvarjal z marsičem, izdal leta 1862 knjigo s pesmimi v slovenskem jeziku, objavil v naslednjem letu slovensko pripoved v verzih v treh spevih z naslovom »Na sveti večer ob polnoči«.

¹³ UAG Phil. Fak. zapisniška knjiga Z1 50 ex 1864/65.

¹⁴ UAG Phil. Fak. zapisniška knjiga Z1 77 ex 1866/67.

oblikovanje klasične filologije kot študijskega predmeta nasploh, ne samo v Gradcu, temveč prek svojih publikacij, tako da je ustvarjal potrebne pripomočke, strokovno besedišče in slovnice. Kmalu je to še nadgradil: posvetil se je sanskrtu in ponudil predavanja za to področje, preden so to prevzeli drugi, in tako ustvaril temeljno podlago za primerjavo jezikov, še preden so bili ti institucionalizirani. Kreka je sicer povsod podpiral, vendar pa je pri habilitaciji opozoril na vidik, ki ga je videl kot pomanjkljivost.

V mnenju komisije je tako pisalo:

Kar se tiče programa predavanj, mora odbor opozoriti, da je primerjava slovanskih jezikov s starogermanskimi dialekti, predvsem z gotskimi, ostala neupoštevana. Prav tako se je pokazalo, da kandidat ne pozna sanskerta v tolikšnem obsegu, da bi lahko iz njega pridobil želene osnove. Ker pa se vseeno pričakuje, da bo kandidat mislil na zapolnitev zadevnih vrzeli v svojem znanju, se je odbor odločil Kreku odobriti habilitacijo.

Sklep fakultete o podelitvi venia legendi Kreku je postal veljaven dva meseca in pol po prispeli prošnji kandidata, 2. marca 1867.

S tem je bil pričakovani odnos fakultete do novega področja slovanske filologije jasno dokumentiran: želeli so institucionalizirati nujno potrebno dopolnitev akademske discipline za napredovanje primerjav indoevropskih jezikov, koncept, ki je bil enakomerno zastopan od Miklošiča do klasične filologije in germanistike. Klasična filologija in germanistika sta bili takrat v Gradcu tisti institucionalizirani področji, na katerih je po letu 1873 z Johannesom Schmidtom in po letu 1877 z Gustavom Meyerjem kot njegovim naslednikom prišlo do primerjalnega jezikoslovja. Po letu 1876 bi se jima morala pridružiti romanistika s Hugom Schuchardtom in šele v poznih 80. letih oz. zgodnjih 90. letih 19. stoletja anglistika s Karlom Luickom. – Vsako od teh področij je imelo na začetku izjemnega predstavnika.

Pobudnik institucionalizacije katedre za slovansko filologijo je bil sam Krek. Leta 1869 je dekanu Filozofske fakultete predložil, da bi nekoga imenovali za izrednega profesorja. To bi mogel biti zgodovinar in profesor za avstrijsko zgodovino Franz Krones ali naslednik njegovega položaja po 23. septembru, Max Theodor Ritter von Karajan. Dekan mu je odgovoril, da tudi kolegij fakultete s to prošnjo soglaša. To je Kreka razveselilo, saj je v tem lahko videl dobronamerno in prizanesljivo oceno svojega neznatnega dosežka.¹⁵

Ko so potem študentje slovanskega rodu naslovili peticijo na štajerski deželni zbor, v kateri so zahtevali ustanovitev katedre za slovansko filologijo, je Krek 30. oktobra 1869 dekanu hitro poslal pismo, v katerem je zatrjeval, da s tem nikakor ne želi biti povezan.

Da bi preprečil vse možne nejasnosti in sumničenja, posebno ker kaže, da gre pri zadevi tudi za politična in ne le strogo znanstvena stališča, Vašemu blagorodji izjavljam, da mi je ta peticija v celoti tuja in nanjo gledam le kot na način, s katerim so zastopniki želeli višji vladi posredovati resolucijo z enakim predmetom, oblikovano

¹⁵ UAG Phil. Fak. Z1 104 ex 1869/70. Krekov dopis dekanu ddo 1869 X 30.

*v letošnjem avgustu v Ljubljani. Prav tako mi je tuja resolucija sama, kar se mi je zdelo nujno pojasniti.*¹⁶

Iz tega Krekovega pisma pa je razvidno, da je ta peticija vendarle prišla v povezavo z njim. Krek je omenil, da bi se lahko proti njemu celo razvil kak »predisodok«. – S tem je želel očitno dvoje: v 60. letih 19. stoletja so na nekaterih univerzah habsburške monarhije namesto dotlej splošne nemščine kot jezika na predavanjih uvedli jezike posamičnih narodov. Na Češkem se je pričela iniciativa za ustanovitev Češke univerze, na Ministrstvo za uk in bogočastje na Dunaju so prispele češke peticije iz različnih krajev, trgov in magistratov. Gibanje se je, kot je poznano, izteklo v temeljni člen (*Fundamentalartikel*), ki mu je sledilo razočaranje, nazadnje pa v osamosvojitve Karlove univerze v Pragi leta 1882. – Očitno so bili nekateri na Univerzi v Gradcu zaskrbljeni, da bodo tudi za Gradec zahtevali dvojezičnost. Neposrednih dokazov za to ni, so pa posredni namigi. Krek torej nikakor ni hotel biti povezan s tem političnim gibanjem.

V istem pismu je namreč poudaril, da prošnjo razume kot veliko priznanje svojim znanstvenim dosežkom in kot *akt priznanja znanosti, ki jo sme predstavljati na cesarsko-kraljevi univerzi*.

Vedno sem si v svojih predavanjih prizadeval, in to je mogoče moja edina zasluga, ki si jo smem brez prevzetnosti pripisati, snov obravnavati na način, ki ustreza sodobnim stališčem znanosti in da nikoli nisem zgubil iz vida najstrožje znanstvenosti, čeprav bi se to zgodilo na račun predavanj. Predvsem pa sem navajanje tega, kar ne sodi najstrožje k stvari, razumel kot oskrnitev znanosti in tudi najhujši sovražnik mi v tem pogledu nikoli ne bo mogel ničesar očitati.

Tri tedne pozneje je Karl Schenkler na Filozofsko fakulteto naslovil prošnjo za ustanovitev katedre za *slovanski jezik in književnost*; opozoril je na nezanemarljivo število študentov na naši visoki šoli, ki pripadajo slovanskemu jeziku, in na pomen, ki ga ima znanje slovanskega jezika za primerjanje jezikov znotraj indogermanskega jezikovnega področja. Predlagal je imenovanje privatnega docenta Gregorja Kreka za izrednega profesorja, zlasti ker je Krek z vrsto semestrov predmet *uspešno poučeval in se z dvema cenjenima monografijama izkazal kot zaslužni(!) zastopnik tega področja*.¹⁷ – Schenklov predlog je imel dvojno težo: po eni strani je imel Schenkler ugled v svoji stroki, po drugi pa je v tekočem študijskem letu opravljal tudi funkcijo rektorja.

Komisija, ki jo je ustanovila Filozofska fakulteta na seji 1. decembra in so jo sestavljali klasična filologa Karajan in Schenkler in germanist Richard Heinzl, je svojo odločitev utemeljila s posebnimi razmerami na graški univerzi in se tako sklicevala na dvojezičnost dežele: neogibnost takšne profesure je poudarila predvsem z vidika indoevropskega jezikoslovja.

Kaj je mogoče pridobiti iz spoznanj sorodnih slovanskih jezikov, kažejo dela Boppa, Schleicherja, Miklošiča in drugih. Zatorej je še posebej pomembno, da se na

¹⁶ UAG Phil. Fak. Z1 104 ex 1869/70. Krekov dopis dekanu ddo 1869 X 30.

¹⁷ UAG Phil. Fak. Z1 104 ex 1869/70. Schenklov predlog ddo 1869 X 21.

*univerzah predava tudi slovnica slovanskih jezikov, in sicer na podlagi jezikovnih primerjav.*¹⁸

Komisija je tako opozorila na osnovni koncept slovanske filologije Frana Miklošiča, ne da bi ga izrecno omenila. Miklošič je v kritiki 'Primerjalne slovnice sanskerta, zenda, grščine, latinščine, litovščine, gotiščine in nemščine,' ki jo je napisal Bopp leta 1844, opozoril na nujnost raziskovanja vseh slovanskih jezikov, si to postavil za cilj in tako postal utemeljitelj slovanske filologije. Temeljni namen vseh njegovih raziskav o slovanskem jezikovnem bogastvu in kulturnih dobrinah je bil dokazati teorijo »novevropizma«, nezavednega prizadevanja vseh evropskih narodov k skupnemu jeziku. Njegovi dosežki, ki v primeru t. i. panonske teorije za nastanek stare cerkvene slovanščine niso bili brez zmot, so ogromni, vrhunec pa je dosegel s 'Primerjalno slovnico slovanskih jezikov' (*Vergleichende Grammatik der slavischen Sprachen*). Njegove raziskave izposojenk, osebnih in krajevnih imen in analiza ljudske epike so bile revolucionarne; z raziskavami slavizmov v neslovanskih jezikih je postal tudi utemeljitelj romunske in albanske filologije, napisal je številne študije o narečjih in selitvah evropskih Romov.

Obstajala je torej neogibna potreba po institucionalizaciji slovanske filologije na univerzah, prek tega pa tudi potreba po institucionalizaciji primerjalnega jezikoslovja in naposled novih filologij.

Za to je bil Gradec še posebej primeren, na kar je komisija tudi izrecno opozarjala:

Na naši visoki šoli – tako je bilo zapisano v poročilu komisije na to temo – je zastopanstvo tega predmeta zaželeno še iz enega razloga. Prebivalstvo južnih dežel je večinoma slovansko, poleg tega obiskuje našo univerzo veliko študentov slovanskega jezika s Kranjskega, Hrvaške, obrežnega območja in Dalmacije. Zato je primerno, da se jim omogoči, da poslušajo predavanja o slovanski slovnici, književnosti in mitologiji itn.

Kreka je kot znanstvenika komisija kratko ocenila; *prepričana* je bila o njegovi *znanstveni sposobnosti*, opozorila je na habilitacijski spis in od takrat izdana dela, posebej je poudarila razpravo »Über die Wichtigkeit der slavischen traditionellen Literatur als Quelle der Mythologie« (O pomenu slovanske tradicionalne literature kot viru za mitologijo), v kateri je pokazal *obsežno načitanost, pravilno, na preudarnosti in temeljitosti osnovano metodo*, in prispeval *vrsto priznanja vrednih rezultatov... ki bodo nekoč v slovanski in indogermanski mitologiji našli svoj prostor kot temeljni kamen.*¹⁹

Prošnja komisije za ustanovitev katedre za slovansko filologijo se je posredno navezovala na razprave o uporabi jezikov različnih narodnosti na univerzah; in sicer z izrecno

opombo, da naj bi predavanja o slovanski filologiji vedno potekala v nemškem jeziku; le tako bi namreč ustrezala nemškemu značaju naše visoke šole in potrebi, da bi bila

¹⁸ UAG Phil. Fak. Z1 192 ex 1869/70.

¹⁹ UAG Phil. Fak. Z1 192 ex 1869/70.

*dostopna tudi nemško govorečim študentom in vsem študentom slovanskega prostora, čigar narečja se med seboj močno razlikujejo.*²⁰

Na tej podlagi bi naj Gregorja Kreka predlagali za izrednega profesorja z rednimi dohodki. Privolitev fakultete je bila samo formalnost in že konec januarja leta 1870 so predlog dekana Karajana posredovali ministrstvu.²¹ Cesar Franc Jožef je z najvišjim sklepom z dne 21. marca leta 1870 imenoval Kreka za izrednega profesorja z letnimi dohodki 1000 goldinarjev.²² Krek je bil s svojim področjem vključen v organizacijsko strukturo: že aprila istega leta je bil imenovan za člana komisije za strokovni izpit.

Manj ko štiri leta pozneje je klasični filolog Wilhelm Kergel kot dekan na ministrstvo naslovil prošnjo za imenovanje Kreka za rednega profesorja svojega predmeta.²³ Neposredni povod je bil, da je Krek januarja 1874 prejel poziv za rednega profesorja slovanske filologije na ustanovljajoči se filozofski fakulteti Univerze v Zagrebu. Krekov odhod bi – kakor je pisalo v prošnji – povzročil *občutljivo vrzel, ki bi jo bilo težko zapolniti*. Naglica, ki je nastala s to prošnjo, kaže, kako resno si je fakulteta prizadevala, da bi Krek ostal v Gradcu. Na podlagi poročila komisije – sestavljali so jo Schenkl, romanist Lubin in primerjalni jezikoslovec Schmidt – se je fakulteta 16. februarja enoglasno odločila za vložitev prošnje za imenovanje Kreka za rednega profesorja in še istega dne je dekan prošnjo posredoval na Dunaj. Hvalili so Krekove sposobnosti, njegovo razsodnost in preudarnost ter opozorili na monografijo *Einleitung in die slavische Literatur* ('Uvod v slovansko književnost') v tisku.

Ministrstvo se je sprva branilo, verjetno zato, ker je želelo prihraniti stroške: razmišljalo je o povišanju plače, čeprav so obljubljali imenovanje najpozneje poleti leta 1874. Profesorski zbor je zato na seji 3. novembra 1874 vložil novo prošnjo. Spet so minili meseci, zato je fakulteta marca 1875 posredovala novo pobudo. Čutila je, da je to profesorju Kreku zaradi zagotovila dolžna storiti. Končno je 6. maja leta 1875 prišlo do tega, da je cesar imenoval Kreka za rednega profesorja.²⁴

Tako se odpira vprašanje o delovanju akademskih učiteljev. Število disertacij, ki so jih napisali pri Kreku, ni bilo ravno veliko. Od doktorskih disertacij, prijavljenih na Filozofski fakulteti med letoma 1870 in 1899, jih je pet nadzoroval Krek, šesta je bila ponoven poskus pri njem. To število – v primerjavi z drugimi področji – niti ni bilo tako nizko. Tudi že omenjeni botanik Haberlandt v dveh desetletjih svojega delovanja v Gradcu ni imel več disertantov.

Pri vprašanju popolne institucionalizacije graške slavistike je znova prišlo do premika po letu 1890. Gospodarska kriza v poznih 70. in 80. letih 19. stoletja ni pustila v državnem

²⁰ UAG Phil. Fak. Z1 192 ex 1869/70. Poročilo komisije z dne 17. januarja 1870.

²¹ UAG Phil. Fak. Z1 192 ex 1869/70. Predlog dekana Maxa von Karajana ddo 1870 I 28.

²² Za primerjavo: starejši kolegi, vendar po letih življenja primerljivi mladi redni profesorji, kot npr. Karl Schenkl, so prejeli plačo 2000 goldinarjev, Karajan, Krones, Heinzel in Ludwig Boltzmann so prejeli 1800 goldinarjev.

²³ UAG Phil. Fak. Z1 439 ex 1873/74.

²⁴ Dotedanja plača, ki se je dvignila na 1500 goldinarjev, se je tako zvišala na 1800 goldinarjev, k temu je pripadal še letni dodatek za aktivnost v znesku 480 goldinarjev.

proračunu nobenega manevrskega prostora za nadaljnje aktivnosti. Bilo pa je mogoče pojasniti več vprašanj. Od leta 1867 je bil lektorat za slovenski jezik, ki so ga plačevali stanovi, nezaseden.²⁵ Leta 1890 je znova prišlo do ustanovitve lektorata, pri čemer je prišla pobuda z ministrstva – verjetno z upoštevanjem kulturno-političnega ozadja.²⁶ Kot argument so navedli veliko število slovenskih študentov, ki bi jim s tem omogočili nadaljnjo jezikovno izobrazbo.

V 90. letih, ko so uredili *seminar*, torej inštitut oz. oddelek v današnjem pomenu besede, je bil storjen zadnji korak do institucionalizacije. 6. marca leta 1891 je fakulteta ministrstvu predlagala ustanovitev Seminarja za slovansko filologijo, njegova naloga pa je bila, ponuditi študentom ustrezne možnosti za znanstveno izobrazbo.²⁷

Priloženi predlog statuta je ustrezal predpisom. Z današnjega stališča je zanimivih nekaj vidikov. Namen je bila znanstvena izobrazba študentov, kritična razprava o seminarskih nalogah, vaje so bile na razpolago le članom, ki so morali pokazati ustrezno predznanje. *Lagodnost v izpolnjevanju dolžnosti* je povzročila osip članstva. Razpisali so štiri štipendije na semester, vsako v višini 30 goldinarjev, neporazdeljene štipendije pa so porabili za nakup knjig. Letna dotacija je znašala 200 goldinarjev. Ministrstvu so morali na koncu semestra predložiti poročilo. Z ministrskim odlokom z dne 2. aprila 1892 je bil seminar odobren, statuti pa so bili, v primerjavi z osnutkom, natisnjeni v spremenjeni obliki.

V 90. letih se je začela stopnja diferenciacije slavistike v Gradcu. 11. marca 1893 je Vatroslav Oblak na fakulteto naslovil prošnjo za habilitacijo za slovenski jezik in književnost in jo utemeljil s svojimi deli »K zgodovini nominalne sklanjatve v slovenščini« (247 strani), »Cerkvenoslovanski prevod Apokalipse«, »Najstarejše datirani slovenski jezikovni spomenik«, »Prispevek k slovanskemu velelniku«, »Starejša slovanska besedila« in »Prispevki k zgodovinski dialektologiji slovenščine«. – Zahteve prosilcem za habilitacijo so se četrto stoletja po Krekovi habilitaciji opazno zvišale.

Oblak je bil rojen 17. maja 1864 v Celju, šolal se je v Zagrebu in Celju, od leta 1886 je študiral slovansko filologijo na Univerzi na Dunaju; poleg tega je poslušal še sanskrt pri Johannu Georgu Bühlerju, primerjalno slovnico indoevropskih jezikov pri Friedrichu Müllerju, litovsko slovnico pri Rudolfu Mehringerju, nemško slovnico pri Richardu Heinzlu in »fizologijo glasov« pri fiziologu Ernstu Brückeju. Izobrazba bodočega slavista je bila torej izredno raznovrstna. 11. marca leta 1891 je doktoriral, od dunajske univerze pa je prejel štipendijo za potovanja, da bi lahko izpeljal dialektološke študije v Makedoniji.

Graško komisijo za habilitacijo sta poleg Kreka sestavljala še Hugo Schuchardt in Hans Kirste. Komisija je habilitacijskemu spisu očitala marsikaj, kot npr. neupoštevanje za jezikovno zgodovino izredno pomembnih Brižinskih spomenikov, zanemarjanje razmerij poudarkov, poleg tega je pri razlagi in interpretaciji deklinacijskih oblik preveč poudaril

²⁵ Letna remuneracija je znašala 600 goldinarjev.

²⁶ UAG Phil. Fak. Z1 322 ex 1889/90.

²⁷ UAG Phil. Fak. Z1 280 ex 1890/91.

učinke analogije, *zaradi česar so se nekatere razlage deklinacijskih oblik pokazale ne samo za problematične, temveč za naravnost napačne*. – Komisija je delo vseeno sprejela.

Oblak je še naprej hodil na študijska potovanja in v tem med graškim jezikoslovci ni bil edini. Znanstvenih rezultatov pa ni bilo, saj je bilo njegovo življenje prekratko: 15. aprila 1896 je v graški dekanat prispel telegram z obvestilom o Oblakovi smrti.

Fakulteta je morala pripraviti nov predlog za imenovanje izrednega profesorja slovenščine, ki je sprva bilo namenjeno Oblaku. 6. junija leta 1896 je komisija, v kateri sta bila poleg Kreka še Gustav Meyer in Johann Kirste, podala svoje poročilo. – Ministrstvo je že pred tem opozorilo na privatnega docenta za slovansko filologijo na Univerzi na Dunaju Karla Štreklja, ki je bil hkrati dejaven tudi kot urednik slovenske izdaje Uradnega lista cesarstva. Štrekelj je bil po mnenju komisije *trenutno tudi edina oseba, ki je povsem ustrezala zahtevam, da uresniči vse zastavljene znanstvene in nič manj pomembne učiteljske zahteve*.

Doma je bil v Gorici, kjer se je rodil 24. februarja leta 1859. Leta 1878 je v Gorici maturiral, nato študiral na Dunaju, imel iste učitelje kot Oblak in doktoriral leta 1884. Potem je ubral pot rezervnega oficirja, se leta 1886 na Dunaju habilitiral za slovansko filologijo, leta 1890 pa ga je notranje ministrstvo imenovalo za urednika Uradnega lista.

Z njegovim imenovanjem je bil narejen še nadaljnji pomemben korak k spopolnitvi slavistike v Gradcu. Krek je področje uvedel in v zadnjem desetletju svojega življenja institucionalizacijo dokončal. Njegovo delo je bilo opravljeno. Če bi naj graška slavistika v desetletju pred izbruhom prve svetovne vojne doživela razcvet, je bilo to mogoče zaradi temeljev, ki jih je položil Krek. Krek je v 90. letih na univerzi pripadal doajenom. Njegova izvolitev za dekana 20. junija 1891 je bila potrjena z rezultatom 12 proti 1, pri čemer je lahko ta glas prišel od njega samega.²⁸

V zadnjem desetletju 19. stoletja so se na graški univerzi razširili tokovi, ki se jim je univerza v začetku Krekove kariere pametno izognila: vnovič so se razvneli nacionalni spori, nastali med študenti, podpirali pa so jih tudi nekateri profesorji.

Dinamika teh razprav je povzročila, da so se začeli ločevati med seboj, s tem izgubili stik in na stežaj odprli vrata nesporazumom. To je bila osnova za zaostrovanje napetosti. Sredi 90. let je Krek veljal – le kako bi bilo lahko drugače – za središče slavofilne skupine, zato se ni mogel izogniti občutljivim vprašanjem, kakor je moč razbrati iz naslednjega dogodka:

21. februarja leta 1896 je bila na dnevnem redu zasedanja fakultete *izvolitev zastopnika senata v upravnem odboru slovanskega podpornega fonda*. – Na graški univerzi so bili sicer trije takšni skladi – slovenski, nemški in italijanski, tj. po narodnosti in maternem jeziku študentov. Krek se je branil sprejeti izraz slovanski: opozoril je na okoliščino, da obstaja le en slovenski podporni fond. *Pred Bogom in svojo vestjo se čutim dolžan pojasniti, da se ne morem udeležiti izvolitve zastopnika senata v upravnem odboru slovanskega podpornega fonda*. – Na koncu Krekovega akademskega delovanja je bilo notranjo politiko moč čutiti znotraj visokih šol in se ji tako kljub svoji politični zadržanosti tudi Krek ni mogel izogniti.

²⁸ UAG Phil. Fak. Z1 753 ex 1890/91.

LITERATURA

Haberlandt, Gottlieb

1933 *Erinnerungen, Bekenntnisse und Betrachtungen*. Berlin.

Hafner, Stanislav

1985 *Geschichte der österreichische Slawistik*. V: Hamm, J. in G. Wyrzens (ur.), *Beiträge zur Geschichte der Slawistik in nichtslawischen Ländern*. Wien: 11–88.

Jagoditsch, Rudolf

1950 *Die Lehrkanzel für slavische Philologie an der Universität Wien 1849-1949*. *Wiener slavistisches Jahrbuch* 1: 1–52.

Kernbauer, Alois

1988 *Svante Arrhenius' Beziehungen zu österreichischen Gelehrten*. Graz (PAUG; 21).

Krones, Franz v.

1986 *Geschichte der Karl-Franzens Universität in Graz. Festgabe zur Feier ihres dreihundertjährigen Bestandes*. Graz.

Skraup, Z. H.

1904 *Bericht über das Studienjahr 1903/04*. V: *Die Feierliche Inauguration des Rektors der Grazer Universität für das Studienjahr 1904/05 am 4. November 1904*. Graz.

GREGOR KREK AND THE BEGINNINGS OF SLAVIC STUDIES AT THE UNIVERSITY OF GRAZ

The University of Graz served approximately 10% of all university students in the monarchy, who primarily came from Styria, Carinthia, Carniola, Trieste, Istria, and Dalmatia. The majority of students were ethnically German, but the share of students without German as a native language exceeded 40%. At the dawn of the 20th century, this ethnic makeup changed considerably: the share of German speakers grew from 60% to 70%, and the share of Slovenian speakers fell from 8.5% to 6.7%. Students were able to study Slovenian with Janez Primic from 1812 to 1813, and later with Koloman Kvas from 1822 to 1867.

In their social background, many of the students came from rural farming families. Among the most successful were Franc Močnik, Ignacij Klemenčič, Franc Miklošič, and Gregor Krek. Krek began his studies in 1860, and he received his doctorate on 25 July 1864. Two years later he submitted his application for a faculty rank in Slavic philology and literature. In the meantime he was decisively influenced by his period of study at the University of Vienna with Miklošič. That same year he obtained a full-time position at the upper secondary school in Graz, where he published his paper "Über die nominale Flexion des Adjektivs im Alt- und Neuslovensichen" (On Nominal Inflection of Adjectives in Old and New Slovenian [i.e., Old Church Slavic and Slovenian]), with which he received a faculty rank. At the proposal of Schenkel, Karajan, and Heinzl, Emperor Franz Joseph I appointed Gregor Krek an associate professor of Slavic philol-

ogy in 1870. Krek's invitation to teach at the new university in Zagreb advanced his career, and in 1875 the emperor appointed him a full professor. The full institutionalization of Slavic studies at Graz occurred through a ministerial decree in 1892, approving a department of Slavic philology. The appointment of Karel Štrelkelj in 1896 represented another important step in the development of Slavic studies in Graz.

In the final decade of the 19th century, disputes flared up again between students of different national backgrounds, also supported by certain professors. The dynamics of these disputes caused them to create divisions among themselves, thereby losing contact and opening the doors to disagreement and the heightening of tensions.

Izr. univ. prof. dr. Alois Kernbauer
Universitätsarchiv, Institut für Geschichte,
Karl-Franzens Universität Graz
Universitätsplatz 3, A-8010 Graz, Avstrija
alois.kernbauer@uni-graz.at